

CYBER lekcje

Scenariusz lekcji

Niebezpieczne
i szkodliwe treści
oraz cyberprzemoc

Niebezpieczne i szkodliwe treści oraz cyberprzemoc

Scenariusz lekcji dla klas 7–8 szkół podstawowych

Scenariusz opracowany w ramach projektu „Działania wspierające nauczanie o cyberbezpieczeństwie”

Autorka scenariusza: Agata Arkabus

Redakcja merytoryczna: Akademia NASK (Zespół Edukacji Cyfrowej), Zespół Budowania Świadomości Cyberbezpieczeństwa

Redakcja językowa, dostępność (WCAG): Diana Kania

© NASK – Państwowy Instytut Badawczy

Warszawa 2021

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach licencji Creative Commons Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne (CC BY-NC) 4.0 Międzynarodowe

NASK – Państwowy Instytut Badawczy

ul. Kolska 12

01-045 Warszawa

Spis treści

Warto wiedzieć – wprowadzenie do zajęć	4
Informacje na temat zajęć	5
Cele ogólne powiązane z podstawą programową	5
Cele szczegółowe powiązane z podstawą programową	6
Kompetencje kluczowe	6
Metody/techniki pracy	6
Formy pracy	6
Środki dydaktyczne	6
Opis przebiegu zajęć/lekcji	7
Wprowadzenie	7
Część główna	8
Podsumowanie	9
Komentarz metodyczny	10
Uwagi do realizacji lekcji/zajęć	10
Sposoby oceniania	10
Praca z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE)	10
Karta pracy „Cyberprzemoc w naszej szkole – kodeks zachowań”	11
Karta pracy „Hasło”	12
Karta pracy „Mam problem!”	13
Karta pracy „Mój rówieśnik ma problem”	14
Karta zadań „Zagrożenia internetu” – grupa 1	15
Karta zadań „Zagrożenia internetu” – grupa 2	16
Karta zadań „Zagrożenia internetu” – grupa 3	17
Karta zadań „Zagrożenia internetu” – grupa 4	18
Karta zadań „Zagrożenia internetu” – grupa 5	19
Karta zadań „Zagrożenia internetu” – grupa 6	20
Bibliografia/Netografia	21
Opis projektu	22

Temat: **Niebezpieczne i szkodliwe treści oraz cyberprzemoc**

Klasa: **7–8 szkoły podstawowej**

Czas realizacji: **2 x 45 minut**

Warto wiedzieć – wprowadzenie do zajęć

Wirtualny świat zachęca dzieci i młodzież swoimi treściami do korzystania z cyfrowych zasobów w dowolnym czasie i miejscu. Coraz więcej nastolatków posiada telefon komórkowy z dostępem do internetu, z którego korzysta w sposób niekontrolowany przez rodziców lub opiekunów. Globalna sieć oferuje bardzo szeroki wybór treści tekstowych i audiowizualnych. Potrafią one zaspokoić potrzeby edukacyjne, poznawcze lub rozrywkowe nastolatków. Niestety internet i jego zasoby to także materiały, które nie powinny być dostępne dla dzieci w określonym wieku psychorozwojowym. Treści niebezpieczne i szkodliwe zamieszczone w sieci są łatwe do wyszukania i udostępniania. Młodzież w okresie dorastania często opiera się na opinii swoich rówieśników. Bywa też, że dzieci dzielą się między sobą zasobami sieciowymi, które mają negatywny wpływ na ich rozwój.

Rodzice i nauczyciele nie są w stanie zapewnić całkowitej ochrony przed niebezpiecznymi treściami lub wprowadzić zakazu oglądania nieodpowiednich materiałów w internecie. Są one często „maskowane” albo zastępowane chwytliwymi tytułami lub linkami, co zachęca dzieci i młodzież do zapoznania się z nimi. Do tego typu treści należą m.in. nieetyczne materiały wizualne, patostreamy, SPAM, prześmiewcze serwisy internetowe, nielegalne strony, treści wykorzystywane do uwodzenia dzieci przez dorosłych, prezentujące cyberprzemoc, promujące hejt. Materiały te zachęcają do podejmowania nieodpowiednich działań.

Istotnym problemem związanym z oglądaniem przez młodzież treści szkodliwych i niebezpiecznych są konsekwencje zdrowotne: psychiczne i fizyczne. Przemoc, treści pornograficzne, filmy demoralizujące mogą powodować zaburzenia psychofizyczne uwidaczniające się m.in. w postaci lęków, silnego stresu, bezsenności czy też agresji w stosunku do rówieśników.

Bardzo ważne staje się więc uwrażliwianie dzieci i młodzieży na obecność treści niebezpiecznych w sieci. Należy tłumaczyć i edukować, w jaki sposób wpływają one na młodych ludzi, jakie szkody mogą wyrządzić. Uczniowie powinni także wiedzieć, jak reagować w sytuacji zetknięcia się z drastycznymi materiałami. Powinni znać możliwości kontaktu ze specjalistami z zakresu rozwiązywania problemów młodzieżowych, zgłaszania nielegalnych treści w internecie, szczególnie związanych z seksualnym wykorzystywaniem dzieci. Do tego typu instytucji należą: Dyżurnet.pl – zespół działający w ramach NASK – Państwowego Instytutu Badawczego (www.dyzurnet.pl) lub Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę (www.fdds.pl).

Informacje na temat zajęć

Cele ogólne powiązane z podstawą programową

Edukacja dla bezpieczeństwa

IV. Edukacja zdrowotna. Zdrowie w wymiarze indywidualnym oraz zbiorowym. Uczeń:

2) **wymienia zachowania**, które sprzyjają zdrowiu (prozdrowotne) oraz **zagrożają zdrowiu oraz wskazuje te, które szczególnie często występują wśród nastolatków**; odróżnia czynniki środowiskowe i społeczne (korzystne i szkodliwe), na które człowiek może mieć wpływ od takich, na które nie może;

Etyka

I. Elementy etyki ogólnej. Uczeń:

1) **posługuje się nazwami emocji i uczuć do opisywania przeżyć własnych oraz przeżyć innych osób** w kontekście różnych doświadczeń moralnych;

II. Człowiek wobec innych ludzi. Uczeń:

13) **rozpoznaje i charakteryzuje różne przejawy przemocy; wyjaśnia pojęcie cyberprzemocy**;

14) **zna i wyjaśnia formułę zasady niekrzywdzenia oraz posługuje się tą zasadą do rozważania wybranych problemów moralnych**;

Informatyka

V. Przestrzeganie prawa i zasad bezpieczeństwa. Uczeń:

1. **opisuje kwestie etyczne związane z wykorzystaniem komputerów i sieci komputerowych, takie jak: bezpieczeństwo**, cyfrowa tożsamość, prywatność, własność intelektualna, równy dostęp do informacji i dzielenie się informacją;

V. Nieletni wobec prawa. Uczeń:

1. **rozpoznaje zachowania związane z przemocą fizyczną i psychiczną**, w tym werbalną, wobec siebie i innych; **wymienia osoby i instytucje, które należy powiadomić w takich sytuacjach**;

2. przedstawia korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z zasobów internetu; **rozpoznaje przemoc w cyberprzestrzeni i wyjaśnia, jak należy na nią reagować**.

Cele szczegółowe powiązane z podstawą programową

Uczeń:

- zna rodzaje i symptomy cyberprzemocy;
- rozumie potrzebę niesienia pomocy ofiarom cyberprzemocy;
- wymienia treści szkodliwe i niebezpieczne dostępne w internecie;
- zna skutki fizyczne i psychiczne dostępu do szkodliwych i niebezpiecznych treści w sieci;
- uczestniczy w zadaniach promujących negatywną postawę wobec cyberprzemocy i treści szkodliwych;
- opisuje emocje i uczucia osób pokrzywdzonych przez sprawców cyberprzemocy;
- współpracuje w grupie w zakresie realizacji zadań.

Kompetencje kluczowe

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje językowe;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Metody/techniki pracy

- opis;
- rozmowa;
- pogadanka;
- dyskusja;
- metoda problemowa;
- metoda praktyczna;
- praca z książką.

Formy pracy

- indywidualna;
- grupowa.

Środki dydaktyczne

- karta (plansza lub obiekt interaktywny) z terminami z zakresu szkodliwych treści w sieci;
- karta zadań „Zagrożenia internetu”;
- dostęp do publikacji [„Szkodliwe treści w internecie. Nie akceptuje, reaguje!”](#) (ewentualnie kody QR do przeprowadzenia zadania);
- [prezentacja multimedialna na temat problemów związanych z szkodliwymi treściami w internecie](#);

- karta pracy „Mam problem!”;
- [film „Pomoc online www.116111.pl/napisz”](http://www.116111.pl/napisz) lub [film „116 111 – telefon zaufania dla dzieci i młodzieży”](#);
- karta pracy „Hasło”;
- litery na arkuszach A4 lub A5 tworzące słowo „cyberprzemoc”;
- [film „Głupi żart: Plik i Folder odcinek 3”](#);
- karta pracy „Mój rówieśnik ma problem”;
- [film „CB PG cyberprzemoc”](#);
- plansza „Co należy zrobić, gdy jesteś ofiarą cyberprzemocy”;
- karta pracy „Cyberprzemoc w naszej szkole – kodeks zachowań”;
- [film z ekspertem „Cyberprzemoc – to warto wiedzieć”](#);
- [infografika „Cyberprzemoc”](#);
- [infografika „Hejt mowa nienawiści”](#);
- komputer z dostępem do internetu, tablica, magnesy, przybory do pisania;
- urządzenia z ekranem dotykowym lub komputery do odczytania publikacji.

Opis przebiegu zajęć/lekcji

Wprowadzenie

Nauczyciel prezentuje na tablicy planszę (lub obiekt interaktywny) z następującymi terminami:

- cyberprzemoc;
- SPAM;
- hejt, patostreaming;
- agresja i brutalność;
- uwodzenie dziecka w sieci (child grooming);
- relacje i instrukcje dotyczące szkodliwych dla zdrowia zachowań;
- online challenge;
- rasizm;
- fałszywe informacje (fake newsy).

Uczniowie czytają po cichu wyświetlone hasła. Następnie nauczyciel zadaje pytania:

- Z jakim obszarem życia kojarzą się Wam prezentowane zagadnienia?
- Czy prezentowane terminy są dla Was zrozumiałe?
- Z którymi hasłami spotkacie się po raz pierwszy?
- Czy podczas korzystania z sieci natknęliście się na tego typu treści?

Część główna

1. Po krótkiej rozmowie nauczyciel sprawdza znajomość zagadnień, które prezentował na tablicy. Dzieli uczniów na sześć małych grup. Każda z nich otrzymuje kartę pracy „Zagrożenia internetu” z zadaniem wyjaśnienia konkretnego terminu (cyberprzemoc, hejt, online challenge, uwodzenie w sieci, fałszywe informacje, rasizm). Uczniowie korzystają z zasobów sieci, tzn. z materiałów wskazanych przez nauczyciela, np. z publikacji [„Szkodliwe treści w internecie. Nie akceptuję, reaguję!”](#). Aby wyszukiwanie odpowiedniego materiału do rozwiązania zadania przebiegało sprawnie, można rozdać uczniom przygotowane wcześniej kody QR, które po zeskanowaniu otworzą publikację.
2. Uczniowie wybierają lidera grupy, który odczytuje uzupełnioną przez uczniów kartę zadań. Nauczyciel zapisuje na tablicy, które z zagadnień zaliczone są do czynów karalnych. Ta informacja uświadamia uczniom, że czyny, o których rozmawiają, niosą za sobą poważne konsekwencje, w tym karę pozbawienia wolności.
3. Nauczyciel wyjaśnia uczniom, że problemy, o których mowa, są bardzo poważne, choć z pozoru mogą wydawać się błahе. Nie wolno ich lekceważyć i zapominać, że zawsze znajdzie się osoba dorosła, która pomoże rozwiązać nietypową sytuację. Nauczyciel wyświetla i omawia infografikę [„Hejt mowa nienawiści”](#). Następnie przy wykorzystaniu [prezentacji multimedialnej](#) omawia problemy związane ze szkodliwymi treściami w internecie oraz konsekwencje kontaktu z nimi dla zdrowia fizycznego i psychicznego dzieci i młodzieży.
4. „Mam problem!” – burza mózgów. Uczniowie otrzymują karty zadań, na których zapisują swoje pomysły związane z rozwiązaniem problemów dotyczących kontaktów dzieci/młodzieży ze szkodliwymi i niebezpiecznymi treściami. Zadanie można także przeprowadzić w parach ze względu na stopień trudności problemu.
5. Nauczyciel wyjaśnia, że jednym z sposobów radzenia sobie z problemami związanymi z oglądaniem niebezpiecznych treści w internecie jest kontakt ze specjalistami z Telefonu zaufania dla dzieci i młodzieży 116 111. Następnie wyświetla [film „Pomoc online www.116111.pl/napisz”](#) lub [film „116 111 – telefon zaufania dla dzieci i młodzieży”](#).
6. Nauczyciel zwraca uwagę, że nie można być biernym wobec pojawiających się treści szkodliwych i niebezpiecznych w internecie. Stara się kształtować prawidłowe postawy w sytuacji kontaktu z powyższymi treściami. Nauczyciel rozdaje uczniom karty (np. w formie plakatu, ulotki). Mają oni za zadanie zapisać na nich wymyślone hasło przeciwko udostępnianiu szkodliwych treści lub przykłady postaw wobec rozpowszechniania niewłaściwych materiałów, jakie należy przyjąć i promować. Po zakończonej pracy karty zostają zawieszane na tablicy, aby wszyscy uczniowie mogli je obejrzeć i przeczytać.
7. Jako podsumowanie powyższych zagadnień i wprowadzenie do tematu cyberprzemocy nauczyciel prezentuje film [„Cyberprzemoc – to warto wiedzieć”](#).

8. Po obejrzeniu filmu nauczyciel wybiera dwóch uczniów. Ich zadaniem będzie ułożenie z rozsypanych liter słowa „cyberprzemoc”. Litery powinny być wydrukowane na dużych arkuszach (np. A4 lub A5), aby po zakończeniu zadania można było umieścić wyraz w widocznym miejscu (np. przypiąć magnesami do tablicy).
9. Nauczyciel wprowadza uczniów w tematykę cyberprzemocy. Zaprasza do obejrzenia filmu [„Głupi żart: Plik i Folder odcinek 3”](#).
10. Po obejrzeniu filmu nauczyciel zachęca uczniów do dyskusji na temat zachowania bohaterów. Na tablicy wypisuje emocje i uczucia, które towarzyszyły ofierze prześladowania (Uli). Następnie rozwija temat cyberprzemocy, podaje rodzaje cyberprzemocy, wskazuje na różne zagrożenia i konsekwencje wynikające z nękania i prześladowania innych osób. Prezentuje infografikę [„Cyberprzemoc”](#).
11. „Mój rówieśnik ma problem” – karta pracy. Uczniowie otrzymują kartę, na której wypisano różne problemy dotyczące nastolatków. Zadaniem uczniów jest zaznaczenie tych zachowań, które szczególnie związane są z nękaniami i cyberprzemocą.
12. Nauczyciel pokazuje na tablicy wszystkie odpowiedzi, które mogą wskazywać na problem cyberprzemocy. Uczniowie zauważają, że wiele z nich pojawia się także w innych sytuacjach (np. stresu szkolnego). Należy więc wytłumaczyć, że występowanie jednocześnie kilku symptomów może świadczyć o pojawieniu się cyberprzemocy.
13. Jak pomóc ofiarom cyberprzemocy? – nauczyciel prezentuje [film „CB PG cyberprzemoc”](#) wskazujący na konsekwencje cyberprzemocy względem ofiary i atakującego.
14. Nauczyciel prezentuje na tablicy wskazówki dla osób, które stały się ofiarą cyberprzemocy:
 - Porozmawiaj z rodzicami, dyrektorem szkoły, nauczycielem, pedagogiem lub inną zaufaną osobą dorosłą.
 - Zachowaj dowody cyberprzemocy (nie usuwaj, wydrukuj, wykonaj screenshoty).
 - Skorzystaj z pomocy specjalistów: 116 111 – Telefon zaufania dla dzieci i młodzieży; Dyżurnet.pl; 800 12 12 12 – Dziecięcy telefon zaufania Rzecznika Praw Dziecka.
 - Zgłoś sprawę na policję – cyberprzemoc to czyn karalny!
 - Zablokuj swoje dane internetowe i telefoniczne.
 - Zgłoś sprawę do administratora portalu społecznościowego lub grupy.

Podsumowanie

Nauczyciel dzieli uczniów na grupy. Ich zadaniem jest opracowanie kodeksu zachowań przeciw cyberprzemocy.

Uczniowie otrzymują kartę, na której zapisują zachowania związane z działaniami przeciw cyberprzemocy (mogą wybrać dwa lub więcej podanych obszarów). Cyberprzemoc w naszej szkole – kodeks zachowań:

- Dostrzegamy!
- Pomagamy!
- Nie akceptujemy!
- Współpracujemy!

Komentarz metodyczny

Uwagi do realizacji lekcji/zajęć

Uczniowie w czasie realizacji zadania związanego z czytaniem i wyszukiwaniem materiału w publikacji „Szkodliwe treści w internecie. Nie akceptuję, reaguję!” mogą otrzymać wersję drukowaną (lub jej wybrane fragmenty). Nauczyciel może także wykorzystać własne materiały autorskie lub pozyskane z zasobów edukacyjnych w sieci.

Sposoby oceniania

- ćwiczenia pisemne wykonywane podczas lekcji;
- aktywność podczas lekcji;
- gry dydaktyczne;
- odpowiedzi na pytania;
- zadania wykonywane podczas lekcji;
- praca samokształceniowa;
- ćwiczenia i zadania praktyczne;
- umiejętność prowadzenia dyskusji.

Praca z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE)

Uczniowie zdolni mogą pełnić rolę lidera w pracach zespołowych.

Uczniowie ze SPE mogą otrzymać wydrukowany fragment publikacji w celu tworzenia własnych notatek i dogodnego dostępu do treści.

Karta pracy „Cyberprzemoc w naszej szkole – kodeks zachowań”

Opracuj kodeks zachowań przeciw cyberprzemocy. Wypisz zachowania związane z działaniami przeciw cyberprzemocy, które są warte wdrożenia w waszej szkole.

Cyberprzemoc w naszej szkole – kodeks zachowań:

Dostrzegamy!

.....
.....

Pomagamy!

.....
.....

Nie akceptujemy!

.....
.....

Współpracujemy!

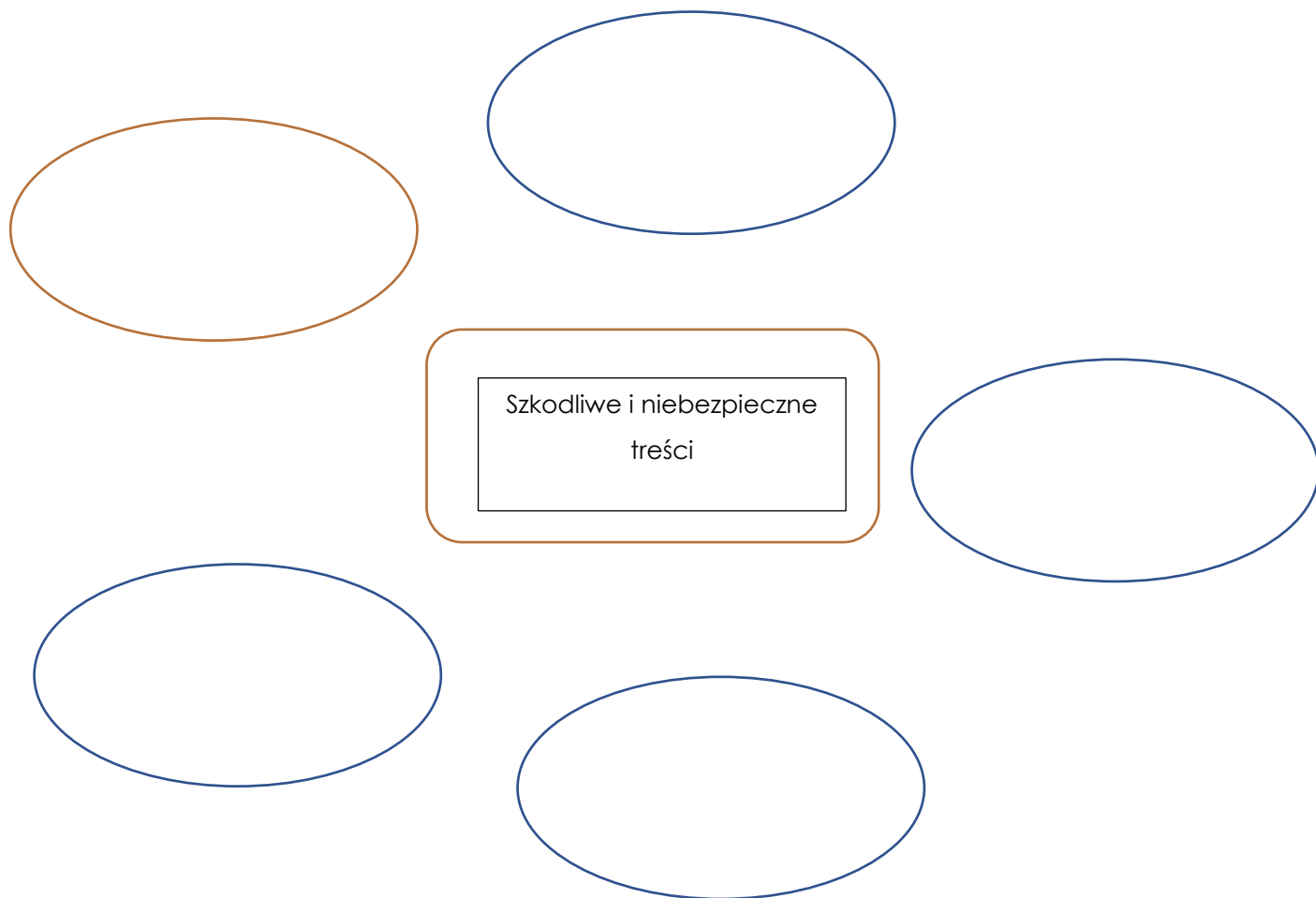
.....
.....

Karta pracy „Hasło”

Wymyśl i zapisz hasło przeciwko udostępnianiu szkodliwych treści lub postawie wobec nich, jaką należy przyjąć i promować.

Karta pracy „Mam problem!”

Zapisz propozycje i pomysły związane z rozwiązaniem problemów dotyczących kontaktów dzieci/młodzieży ze szkodliwymi i niebezpiecznymi treściami.

Szkodliwe i niebezpieczne treści

Karta pracy „Mój rówieśnik ma problem”

Poniżej wypisano różne problemy dotyczące nastolatków. Podkreśl zachowania, które w szczególności wskazują na problem nękania i cyberprzemocy.

- chowanie jedzenia
- unikanie szkoły
- agresywne zachowania
- udział w licznych akcjach na portalach społecznościowych
- unikanie przyjaciół/rówieśników
- zmiany nastroju i zachowania
- rezygnacja z zainteresowań i zajęć dodatkowych
- smutek i przygnębienie
- nadmierne podjadanie
- wycofanie się z aktywności w sieci
- nadmierne wykorzystywanie komputera do gier
- unikanie rozmów na temat aktywności na portalach społecznościowych
- zakupoholizm
- obsesyjnie sprawdzanie wiadomości (SMS-ów, e-maili, komentarzy)
- brak ruchu
- dodawanie zdjęć ukazujących lepszy styl życia

Karta zadań „Zagrożenia internetu” – grupa 1

Wyszukaj w zasobach sieciowych lub materiałach drukowanych informacje na poniższy temat. Wyjaśnij znaczenie podanego terminu, odpowiadając na pytania.

Cyberprzemoc to

.....

.....

.....

Dotyka

.....

.....

.....

Cyberprzemoc jest karalna: Tak/Nie (właściwe podkreśl)

Karta zadań „Zagrożenia internetu” – grupa 2

Wyszukaj w zasobach sieciowych lub materiałach drukowanych informacje na poniższy temat. Wyjaśnij znaczenie podanego terminu, odpowiadając na pytania.

Hejt to

.....

.....

.....

Dotyka

.....

.....

.....

Hejt jest karalny: Tak/Nie (właściwe podkreśl)

Karta zadań „Zagrożenia internetu” – grupa 3

Wyszukaj w zasobach sieciowych lub materiałach drukowanych informacje na poniższy temat. Wyjaśnij znaczenie podanego terminu, odpowiadając na pytania.

Online challenge to

.....

.....

.....

Skierowany do

.....

.....

.....

Online challenge jest karalny: Tak/Nie (właściwe podkreśl)

Karta zadań „Zagrożenia internetu” – grupa 4

Wyszukaj w zasobach sieciowych lub materiałach drukowanych informacje na poniższy temat. Wyjaśnij znaczenie podanego terminu, odpowiadając na pytania.

Uwodzenie w sieci to

.....

.....

.....

Dotyka

.....

.....

.....

Uwodzenie dzieci w internecie jest karalne: Tak/Nie (właściwe podkreśl)

Karta zadań „Zagrożenia internetu” – grupa 5

Wyszukaj w zasobach sieciowych lub materiałach drukowanych informacje na poniższy temat. Wyjaśnij znaczenie podanego terminu, odpowiadając na pytania.

Fałszywe informacje to

.....

.....

.....

Skierowane do

.....

.....

.....

Rozpowszechnianie fałszywych informacji jest karalne: Tak/Nie (właściwe podkreśl)

Karta zadań „Zagrożenia internetu” – grupa 6

Wyszukaj w zasobach sieciowych lub materiałach drukowanych informacje na poniższy temat. Wyjaśnij znaczenie podanego terminu, odpowiadając na pytania.

Rasizm to

.....

.....

.....

Dotyka

.....

.....

.....

Rasizm jest karalny: Tak/Nie (właściwe podkreśl)

Bibliografia/Netografia

- [„3...2...1...Internet”](#) [online, dostęp z dn. 27.12.2021].
- Animacja [„Czerwony Kapturek – #cyberprzemoc”](#), kampania „Bądź z innej bajki” [online, dostęp z dn. 27.12.2021].
- [„Bezpieczeństwo w sieci”](#) [online, dostęp z dn. 27.12.2021].
- Borkowska A., (2019), [„Cyberprzemoc – włącz blokadę na nękanie. Poradnik dla rodziców”](#), Warszawa: NASK – Państwowy Instytut Badawczy [online, dostęp z dn. 27.12.2021].
- Borkowska A., (2021), [„Cyberprzemoc w szkole. Poradnik dla nauczycieli”](#), Warszawa: NASK – Państwowy Instytut Badawczy [online, dostęp z dn. 27.12.2021].
- [Cyberbezpieczeństwo: kursy dla uczniów szkoły podstawowej](#) [online, dostęp z dn. 27.12.2021].
- [„Jak radzić sobie z cyberprzemocą”](#) [online, dostęp z dn. 27.12.2021].
- Materiały kampanii „Bądź z innej bajki”: [„#cyberprzemoc”](#) [online, dostęp z dn. 27.12.2021].
- [„STOP CYBERPRZEMOCY”](#), cz. 2, Spot zrealizowany na zlecenie Komendy Wojewódzkiej Policji w Lublinie w ramach programu Edukacja dla bezpieczeństwa dzieci i młodzieży. Produkcja: Dom Produkcyjny Vena Art [online, dostęp z dn. 27.12.2021].

Powyższy scenariusz opracowany został w ramach projektu „Działania wspierające nauczanie o cyberbezpieczeństwie”.

Opis projektu

Projekt „Działania wspierające nauczanie o cyberbezpieczeństwie”, zwany dalej „Cyberlekcje”, jest współfinansowany ze środków budżetu państwa otrzymanych od Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i wpisuje się w Strategię Cyberbezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej na lata 2019–2024.

Opracowane scenariusze „Cyberlekcji” wpisują się w obowiązki wynikające z podstawy programowej. Tematyka scenariuszy odpowiada rosnącemu zapotrzebowaniu na wiedzę i kompetencje z zakresu efektywnego wykorzystywania mediów cyfrowych, co jest konsekwencją rewolucji cyfrowej postępującej również w podstawowych dziedzinach życia społecznego.

Korzystanie z własnego telefonu komórkowego najczęściej rozpoczyna się w wieku 7–8 lat. Ponad 80% uczniów posiada telefon komórkowy – w tym 64% dzieci w wieku 7–9 lat. Przeważająca większość dzieci używa telefonu typu smartfon, prawie wszystkie osoby w wieku szkolnym (97%) korzystają też z internetu. Podobnie jak w przypadku telefonu komórkowego podróże po wirtualnym świecie rozpoczynają się najczęściej w wieku 7–8 lat. Dwie trzecie rodziców deklaruje stosowanie kontroli nad korzystaniem przez dziecko z telefonu i internetu. Najczęściej jest to wspólne ustalenie zasad korzystania z telefonu, rzadziej – korzystanie z ustawień bezpieczeństwa czy specjalnych aplikacji służących do kontroli rodzicielskiej (39% rodziców). Aż 80% rodziców przyznaje, że ich dziecko samodzielnie instaluje aplikacje na telefon*. Warto podkreślić, że przed pandemią tęczony, średni czas dobowy korzystania z sieci przez dzieci i młodzież (w wieku 13–17 lat) wynosił 4 godziny**. Obecnie sięga on 6, a nawet 8 godzin dziennie spędzonych na lekcjach zdalnych (44,3% respondentów) oraz do 4 godzin w czasie wolnym (31,7%)***.

Młodzi ludzie wykorzystują internet najczęściej w celu budowania oraz podtrzymywania relacji społecznych – znakomita większość jest aktywna na portalach społecznościowych oraz korzysta z komunikatorów i czatów. Poza poszukiwaniem informacji i rozwijaniem zainteresowań internet to dla młodych ludzi główne miejsce rozrywki – źródło gier i aplikacji, które wymagają wiedzy o bezpieczeństwie teleinformatycznym, w szczególności mając na względzie fakt znacznego nasilenia się cyberataków wykorzystujących socjotechniki oraz braki w zabezpieczeniach urządzeń domowych. Warto tutaj zaznaczyć, że zgodnie z raportem Agencji Unii Europejskiej ds. Cyberbezpieczeństwa (ENISA) z 2020 r. liczba incydentów phishingowych – czyli mających na celu wyłudzenie danych – wzrosła w ostatnich miesiącach nawet sześciokrotnie.

Tematyka projektu edukacyjnego obejmuje następujące obszary:

- bezpieczeństwo sieci i systemów;
- zarządzanie informacją;
- wizerunek i tożsamość online;

CYBER lekcje

- prywatność – bezpieczne zarządzanie danymi personalnymi;
- zdrowie, dobrostan psychiczny i cyberhigiena.

W ramach projektu opracowanych zostanie łącznie 18 scenariuszy lekcyjnych dla poszczególnych grup wiekowych uczniów w podziale na:

- dwa scenariusze dla klas 1–3 szkoły podstawowej;
- dwa scenariusze dla klas 4–6 szkoły podstawowej;
- cztery scenariusze dla klas 7–8 szkoły podstawowej;
- dziewięć scenariuszy dla klas szkół ponadpodstawowych.

Wykorzystanie przez nauczycieli przygotowanych w ramach działania scenariuszy może wpłynąć na lepszą profilaktykę w zakresie najważniejszych wyzwań związanych z zagrożeniami w sieci, jakimi są: przeciwdziałanie cyberprzemocy, patostreamingowi, przygotowanie dzieci i młodzieży do właściwej ochrony prywatności online, zapobieganie uzależnieniu od internetu oraz ochrona przed cyberprzestępczością, w tym ryzykiem wykorzystania dziecka w celach seksualnych czy finansowych.

* Urząd Komunikacji Elektronicznej (2020), [„Badanie ankietowe opinii publicznej w zakresie funkcjonowania rynku usług telekomunikacyjnych oraz oceny preferencji konsumentów. Raport z badania dzieci i rodziców”](#) [online, dostęp z dn. 13.12.2021].

** Bochenek, M., Lange, R., (2019), [„Nastolatki 3.0. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów”](#), Warszawa: NASK – Państwowy Instytut Badawczy, s. 15 [online, dostęp z dn. 10.12.2021].

*** Lange R. (red.), (2021), [„Nastolatki 3.0. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów”](#), Warszawa: NASK – Państwowy Instytut Badawczy, s. 6 [online, dostęp z dn. 10.12.2021].